

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новинка, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 3.

У Сомбору, 15. Марта 1897.

Год. XXIX.

О РАЗНИМ ДЕЧЈИМ КАРАКТЕРИМА.

(По Сигисмунду Стерну.)

Човека највише уздиже над животињом способност његова, којом он може да се развије у индивидуалну личност. Што која животиња ниже стоји, то је на њој све мање личних особина, а све више општих заједничких обележја, која карактеришу врсту. Но човечји створ украшен је не само општим својствима човечјим, него је човек још биће, које долази на свет са посебним даровима и способностима.

Тога ради васпитач не сме за тим ићи да питомцу свом пружи само опште човечанско васпитање т. ј. да од њега начини савршени човечји идеал, како он себи замишља, него још више ваља да тежи да у сваком детету позна личне особине и да према њима удешава васпитање.

Свакако да се мора неговати и обрађивати у сваком човеку човечја природа, но и то ваља имати на уму, да ће васпитач имати посла са бићем одређених снага, способности и особина, које он ваља да развије до извесне достигне савршености.

Дакле васпитачу спада у дужност, да што боље и дубље прозре у особине човечје поглавито дечје природе, јер се само тако долази до правог пута и згодног средства за васпитање сваког појединог човека. У том смислу ћемо огледати да оцртамо неколико карактерних слика о дечјим природним особинама но тим нећемо ни близу изређати све могуће разлике човечје природе. Главне стране човечјег бића су трпење и делање, примање и давање. Цео живот није ништа друго него непрестана размена, непрекидно изједначавање ове две стране, ова два правца. Ни један тренутак живота нашег није без сутецаја ових двају праваца, јер свакад спољашњи утецаји и утисци имају моћи на тренутно расположење и стање душе наше и свакад се унутрашњи располажај њезин ис-

пољава било радњом, било покретом, говором или изразом лица нашег. Но тако исто у разним тренуцима превлађује час једна а час друга животна делатност а то важи поглавито за разне сполове и доба живота и у опште за разне људе. На том основу можемо лепо разликовати детињство од зрелог доба, женски спол од мушког и наћи разлику у карактеру мушког и женског у том, што су мушки више радљивог и прегалачког духа, а женске трпељиве и пријемљиве природе. Дете у првим месецима живота свога прима утиске из света и околине не одазивајући им се никаквим знацима. У то доба су његова чула широм отворена утисцима из спољашњег света, којима полагаано пуни душу своју и тек са првим осмејком и гукањем почиње душа његова одсевати, но ти први одзраци нису из области свести.

Тако исто је и женско створено и одређено, да више трпи и прима у себе, него да ради и ствара. Душа њезина је осегљивија, а то ће рећи да у ње има мање отпорне снаге против спољашњих утецаја. У женске стране је посматрање дубље и непосредније, силније и више проницаво него у мушке. Жена на први поглед боље запамти какву слику, него човек дужим мотрењем. Она је једним летимичним погледом кадра утубити не само лик нечији, него и најситније црте тога лица па и сваку ситницу на оделу чељадета којег. Она ласно ишчитава из црта и са лица својега мужа и детета и најмању промену расположења њихова, она опази и најмањи облачак на души њиховој. Па и њезино душевно расположење стоји махом под влашћу спољних утисака и случајева, те је лако колебљиво, али и у складу и сугласу са расположејем и карактером њезине околине, а то је једна од највећих одлика природе женске. Женскиње је меко и осетљиво и склоно к саучешћу, али се женско срце брзо да раздесити каквим год немилим спољашњим звуком. Па и женски суд је ретко самоникао, самосталан, него одзрак туђих назора и туђих мисли, а и воља њезина онамо тежи и оно жели, што хоће и желе они, које она воли и о којима промишљава.

Напротив мушки је јака отпорна снага те могу да савладају спољашне утиске и да им ослабе моћ коју врше на вољу, осећање и опште на душу човечју. Мушко тежи да постане господарем над стварима, које се приказују његовим чулима. Он у неку руку прописује законе природи и свету, које је рад остварити делањем својим. Он удешава одношаје живота свог, а жена им се прилаго-

ђава. Он нестрпљиво јуриша на сваку спољашњу установу, на унутрашњи бол, а жена обоје савлађује трпежем. Једино поље самосталног рада, где је жена по изгледу надмашнија од човека, јесте поље маште. Но тај се рад своди само на унутрашње стварање, које жени служи као накнада за неспособност за спољашње стварно делање, које приличи само мушкој природи. Тога ради је творачка машта веома ретка особина женског света, е се женскиње задовољава сликама сањалачке маште, које му заклањају ружне стране овога живота.

(Наставиће се.)

Сомбор.

Милутин Гавриловић, свештеник.

О ПОСЛЕДЊИ ПОКУШАЈ

да се удружи срп. нар. учитељство из архијепископије карловачке и митрополије српске.

Српско народно учитељство с ове стране Саве и Дунава покушава ево већ 30 година, да се удружи и да заједничком снагом пријоне око свог и школског унапређења. Покушаји ти избијали су час у овој, час у оној форми, а избијали су у среским, окружним, епархијским и општим учитељским зборовима и скупштинама: у В. Кикинди, Темишвару, Ст. Бечеју, Новом Саду, Тителу, Земуну и т. д. и сваки пут се утопила мисао тог уједињења или у немар самих покретача, или у подозрење виших власти, које су имале да одобре те покушаје.

Последњи такав покрет учињен је, 1894. године у Новом Саду, на општој учитељској скупштини од 6. (18.) јула исте године, где се искупило за ту цел 90 које учитеља, које учитељица српских из митрополије српске са вероисповедних и комуналних основних и виших народ. школа.

У опште се мислило, да ће се овај покушај повољно решити и да су прилике повољне биле зарад остваравања ове мисли. Но и тај пут смо се преварили.

Меродавне личности, које су у овој ствари посредовале, нека им је хвала, нису могле да испослују код високе владе, да се правила за ово удружење бар у начелним одредбама потврде, и поручили су нам, да би се одобрила правила; ако би нешто изменули и попунили правила у одредбама, где су друштвене цели наређане. Па су нам од прилике и навели, шта се жели.

Привремено заступство друштвено увидело је, из приватне преписке, да је захтев државне власти невине природе, и пристане, да се тај пасус усвоји, па заиште званично путем маџистрата новосадског, јер му је тако поручено, натраг правила друштвена, под изговором, да се у нечем попуне. Али уједно поручи приватно посреднику, да изиште на писмено текст, од дотичних званичних особа, који они желе, да се у правила уметне, па да ствар брже и лакше дође до краја свог.

То се и учини. Али се сад видело, да се много више тражи и иште, но што се у први мах казало. И кад се ти, да их назовемо, владини захтеви сравне са оним, што је учитељство на овој скупштини желело: онда постаје излишно удружење под владиним надзором, јер оно што нам преостаје, под таким околностима, већ имамо осигурано под гаранцијом наше школске Уредбе од 1872. г.

Те за то је учитељство новосадско у дослуку са лањским управним одбором Српског Учитељског Конвикта у Нов. Саду решило, да се одустане од даље акције у овом погледу и да се не прави већи трошак, кад смо, тако рећи, сигурни, да нећемо успети са жељом својом.

Да оправдамо овај свој поступак, ево ћемо да изнесемо на јавност главне мисли и тежње ове последње опште учитељске скупштине, које се огледају у примљеним правилима и примедбе меродавних лица из владиног круга, које су нам приватним путем доспеле, па ће се видети, да смо учинили добро, што смо обуставили ствар до бољих времена, ако Бог да.

Намера је наша била, да се удружи сво српско учитељство у митрополији карловачкој са основних, виших и средњих школа на вероисповедним и комуналним школама. Да се у том удружењу речју, пером и књигом снажи учитељство у педагошким, методичним и дидактичним знањима и вештинама; а поред тога да чланарином, забавним и другим прилозима потпомаже материјално фонд пок. Др. Ђорђа Пагошевића, оца наше новије школе, којим рукује друштво Српског Учитељ. Конвикта у Нов. Саду, а који се троши на издржавање сиротне учитељске деце, што се уче на вишим и средњим школама у Новом Саду.

За постизавање тих цели мислило се приређивати јавна предавања, издавање стручног листа и књига за школске и народне интересе. Ту се мислило, да ово друштво прими, временом, оставину пок. Николе Кнежевића учитеља турјанског, и његове супруге

WWW.UNILIB

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Ракиле, која износи око 8000 фор. а. вр. и која је намењена на награђивање учитељског књижевног рада за народне потребе, а која ће по смрти поменуте супруге му ступити у живот.

Тога ради била је и подељена друштвена управа у овим правилима на административни и књижевни одсек, који би независно један од другог вршили своје послове, а одговарали би само својој редовној глав. скупштини.

Чланарина је одређена од 50 фор. или 100 круна, која би се уплаћивала у 10 годишњих рата или у једанпут; а за то би добијали чланови друштвени лист и сва књижевна издања бесплатно, док су год живи.

То су у главном одредбе правила за ово последње учитељско удружење, које је поменутом скупштином од 1894. г. утврђено и за тим горе на одобрење послато.

А ево, шта се на то примећује, и ако тек приватним путем:

1. Да се друштвена цел преиначи тако, да изостане потпомагање фонда Др. Ђ. Натошевића; али да се могу стварати помоћне фондације, за потпомагање учитеља неспособних за рад, као и њихових удовица и сирочади.

2. Да напусти друштво издавање поучних и забавних списа потпором фонда пок. Николе Кнежевића и у опште, да се друштво не бави књижевним пословима, те према томе, да изостане из правила са свим онај одсек књижевни.

3. Да се удружење сведе само на учитеље из уже Угарске, па и то само са вероисповедних школа.

4. Тамо се чини, да је одређена сувише велика чланарина, те препоручују, да се и то на мање сведе.

Така је од прилике стигла порука одозго приватним путем на наша захтевања, са којима се жели измена донесених правила.

Кад се то сравни са нашим тежњама израженим у поменутих правилима; онда се види, да се не дозвољава удружење на широј основи, које би обухватило сво наше српско учитељство из митрополије, него се своди на најужи круг вероисповедних школа и уже Угарске, а то нам је слободно чинити и данас у смислу наше школске Уредбе од 1872. г. Даље се не дозвољава ни књижевни посао, који би, по нашем мишљењу, знатно утецао на духовни просперитет нашег учитељства, те и с те стране би скучени били у своје раду на просте скупштине, које би само саслушале из-

вештај свога управног одбора о административним пословима и новчаним потпорама, ако би се имало шта давати.

Ми не држимо, да би такав рад био, од незнам какве вредности, по школски и интелектуални учитељски живот оваког удружења, те за то нисмо ни покушавали, да и даље у овој ствари радимо.

Правила смо добили, на нашу жељу, натраг, као да их попунимо и онда поново поднесемо на потврду, а ми смо заћугали и оставили све *ad acta*. И надамо се, да смо погодили жељу оних чланова, који су нам поверили ствар на извршење, те нисмо ни хтели, да их позивамо и да их трудимо и трошимо зарад ове ствари, него им ево, овим путем саопштавамо резултат, па ако би, ипак, желео когод, да се у тој ствари сазове нова скупштина нека из свога збора или у договору са више чланова, учини предлог како, где и кад да се сазове, па ми ћемо, с драге воље, и ту жртву принети.

Трошак око овог посла изнео је нешто више од 33 фор. а. вр. и то је принела благајна Срп. Учитељ. Конвикта у Нов. Саду учитељској ствари на олтар, и за то се и правила та чувају у архиви овог учитељског друштва, које је поглавито и покренуло ту мисао, а која се, на жалост, ето, није могла ни овога пута да оствари.

У Новоме Саду на Три Јерарха 1897.

Аркадије Варађанин,

бивши председник опште учитељске скупштине за удружење.

ПРЕДЛОГ У ПОГЛЕДУ ОСНИВАЊА ЗАБАВИЉИШТА.

(Свршетак.)

Историја педагогије у забавиљштима веома је једнострана и према томе врло стешњен видокруг даје будућим забавиљама. Овако престављена историја развитка забавишта лако може да на странпутицу заведе ученицу, као да се забавишта самостално развијала у развоју доба, а без утецаја развитка других врста просветних завода — што је велика погрешка. Ова наука ваља да дају будућим забавиљама јасну и разговетну слику о општем развоју школства у развоју доба и код разних народа, како би свесне биле не само заблуда и ваљаности разних времена а на разним пољима просвете, но како би схватиле данашња забавишта као последицу

разних узрока minulih vremena. K tome kada dodamo, da bi se osobito imao istaћи онај део историје, који се поглавито односи на праузроке и узроке данашњих забавишта, добићемо кратак нацрт са много потпунијим прегледом, но што га дају ручне књиге, које су данашњим даном позване да у држ. забавиљштима упознају ученице као у неком изводу са чистом историјом постанка и развитка забавишта.

У погледу методике, која је за забавишта од специјалнега значаја и која по природи својој захтева посебно изучавање, имали би приметити, да, и ако ова дисциплина слабо има додирних тачака са методиком, која нас упознаје са начином предузимања наставнога градива у осн. школама, никако не би смела изостати из наставнога плана учитељских школа с тога, што би будуће учитељице, као такове, знајући ово, могле у основним школама одржати неприметан, прелаз из више — забавнога начина, који се практикује у забавиштима, у онај озбиљнији, коме је место у осн. нар. школама. Од највеће је пак важности та околност, што би овако *наше младе девојке добиле потпуније васпитање као будуће матере.*

Ученице учит. школа похађају ове заводе или из разлога, да им овде стечено изображење служи у будућем животу као средство за издржавање, или да би им као таково могло послужити по потреби, или ради свога вишега изображења, пошто ми — овој страни Срби — немамо других српских женских завода, где би нам женска деца не више, но ни таково изображење могла добити као у учитељским школама. Но било да из којег од пређе наведених разлога наша женска деца полазе учитељске школе, оне свакако добију у главном изображење, да би и као матере добре васпитачице биле. А пошто нам искуство показује, да се огроман део свршених приправница а пре а после уда, те постане мати, то слободно можемо тврдити: да им је од веће користи знање, које су, учећи, набавиле у забавиљштима (ако су биле ученице овога завода), но знање, што су га набавиле у учитељшту (ако су биле приправнице). Јер претежнији је рад матере као забавиља, но као учитељица, пошто се настава, прописана за основне школе, даје више одељено од домаћега васпитања, дакле и материна утецаја: но што то важи за дете у добу до 6. године, када је, рецимо, поред матере, која је свршена забавиља, са свим излишно слати дете у забавиште, ако не тек на годину дана пред полазак у осн. нар. школу, да би се привикнуло на друштвени живот и т. д.

Дакле ако је добро, да будућа мати буде свршена учитељица, још много је боље, ако је свршена забавиља; *но најбоље би било, кад би будуће матере свршиле и једно и друго*, како би саме могле свесно и корисно утецати на своје дете до 6. године, а доцније пак на руци бити учитељу, односно учитељици осн. школе.

Ако су поштовани читаоци пажљиво пратили ову расправу, оно ће и сами лако извести закључак гледа забавиљашта, који је врло појмљив, а који се оснива на природи саме ствари. Комбинација, да се неке приправнице по свршеним двема годинама оспособе за забавиље, немогућа је, нити се о њој после онога, што смо рекли, може више озбиљно говорити.

Оснивање самосталних забавиљашта по примеру државе са течајем од две године значило би наметати народу нове трошкове без невоље. Шта више смемо рећи, *да се ни сама држава неће дуго придржавати установе забавиљашта у садашњем облику прелазна стања, које ни у погледу општега, ни стручнога изражавања не одовара сврси и духу времена.*

Да је данашње устројство држ. забавиљашта прелазно и до крајности недотерано, то се најбоље види из ручних књига*) питомица, које су саставили већином најбољи наставници држ. забавиљашта, а у којима се огледа потпуна збрка појмова сакупљених из разних наука и без тако рећи икакве системе сведених у једну целину. Хтети пак подражавати оно, што није добро, значи хотимично увађати се у вртлог — а то тек неће нико хтети без велике невоље.

Кад дакле не одобравамо у 143 бр. „Заставе“ наведену комбинацију; кад даље осуђујемо данашње устројство држ. забавиљашта, шта управо предлажемо? Ево шта:

Наставни план данашњих учитељских школа наших имао би се доуниги са стручним делом наставнога градива, које је прописано за забавиљашта, како би оспособљене учитељице основних школа оспособиле се уједно и за забавиље.

Оваком комбинацијом постигло би се: да би забавиље добиле исто опште изражавање као и учитељице; да би стручно изражавање било и код једних и код других потпуније, јер би забавиље и учитељице имале из ист. педагогије, психологије и т. д. опсежнији преглед, пошто би будуће учитељице училе и психологију детета до 6. године, а будуће пак забавиље психологију човека; на

*) Овде мислимо на стручне ручне књиге.

основу пређашњих подигла би се интелигенција обеју врста васпитачица; ученице оба завода добијале би као будуће матере свес-траије, потпунује дакле и боље изображење; ако која неби добила место учитељице на осн. школи; преостало би јој да компетује на место забавиље и обратно, ово је од особите важности за оне, које се одају на приватно обучавање (код отменијих породица); која ученица не би могла добити оспособљење за учитељицу осн. школе (због претераних захтева из мађарскога језика), могла би као оспособљена забавиља нанустити овај завод; поред мало већег труда, а о једном трошку, могле би набавити двоструко оспособљење, дакле поред незнатних материјалних жртава велика мат. корист; народ би једва имао каквих жртава да допринесе, да и ову своју велику потребу подмири... Код последње тачке ваља нам приметити, да би професор педагогије на учитељичкој школи имао у будуће као такав и ову нову дужност узети на себе. Школски Савет имао би се благовремено разабрати, односно ставити у споразум са управом учитељичке школе у погледу уређења ове ствари још у току ове шк. године, ако би се ова установа мислила идуће шк. године у живот спровести.*)

Пошто би ова установа код нас по све нова била, те пошто се до сада на томе пољу није готово ништа радило: то је потребно, да се за рана учине нужне припреме, како се не би у последњем часу то десно то лево у празнини освртало.

Свакако би потребно било извесну своту одредити у сврху да будући професор педагогије на забавиљшном -- учитељичкој школи походи одличнија забавиљшта бар у домовини и то и у ономе случају, ако би Шк. Савет за целисходно нашао установити одељену, нову педаг. катедру. У овом потоњем случају добро би било, кад би се решење Шк. Савета на јавност изнело, како би садашњи слушаоци виш. педагошких завода или фил. факултета могли још у току ове године свога ђаковања и за ову струку спремити се.

Не чекајмо да нам догоре до ноката, но пожуримо се, а при томе пазимо, да, што урадимо, по могућству најбоље урадимо, како неби морали сутра рушити, што смо данас саградили. Не штедимо прекомерно, где није потребно, јер „тврдица двоструко плаћа“.

У Сомбору.

Михајило.

(Овај је чланак због погомиланог градива из прошле године заостао. У.)

*) Да је већ крајње време, да се оснује срп. забавиљште, на то нас потсећа и та околност, што је ове године у Сомбору основано држ. мађ. забавиљште, а да и не спомињемо опасност, која нам прети услед мађ. васпитања будућих српских забавиља, које своје изображење набављају у држ. заводима.

О СВЕТОМ САВИ.

Написао Јован Константиновић, катихета.*)

Има једна наука, која нам као и религија поред тога, што богати ум и оплемењује душу још и силно утјече на срце. То је историја а особито историја народа, из кога смо поникли. Ако проматрамо садашње прилике па желимо знати развој истих, преврнимо историју и наћи ћемо у њој одговор на сва питања, која смо у уму своје ставили. Жуди ли душа наша, да угуши, што ју тишти, да разгони, што јој даху даха неда, отворимо историју славних дана, славних прадједова својих и слава ће њихова сјајем својим одагнати од душе наше тмину, што је неће, да оmine, мору, што ју хоће, да умори. Грчи ли се срце наше под ударцима из спољашњег свијета од прилика неприлика, јеца ли у уздисајима својим ради онијех, који му сметају, да у откуцајима својима слободно куца, латимо се историје храбрих дјела јувачких дједâ наших и пред нама ће заблистати идеал храбрости, идеал борбе за вјеру, језик и народност. Срце ће нам заиграти од радости ради славне борбе у прошлости и осоколиће се надом на бољу срећнију будућност. Да нам није лијепих успомена из срећних дана у прошлости не би имали ни наде на љепшу будућност.

Узмимо књигу живота Србинова од постанка му и завиримо мало у њу. Гле, књига нам се сама отвори на једном мјесту, на ком се познаје, да је баш ту много пута књига отварана и да су је многи и многи на истом читали. Мора, да је то мјесто лијепо. Гдје смо? — О, то је златно доба живовања српског, доба српске славе, доба светих и славних Немањића. Рекох светих, јер од десеторице Немањића петорица су свеци: св. Сава, св. Симеон Мироточиви, св. Симон, св. Стефан Дечански и св. Урош. Рекох славних, јер куд ћеш славнијег од цар Стефана Душана силног, од кога дрхташе и сами горди Цариград. Да вам читам и причам о животу и раду сваког појединог од њих не могу, јер величину дјела њиховијех не могуће је изрећи у тако кратком времену и са мало ријечи. Оставићу то доконијим. Прегледаћу само у том дијелу књиге живот најсветијег међу свијем Немањићима и прегледаћу рад његов.

Година 1169. забиљежена је у историји народа српског златним словима. Те године уједини жупан Рашки Немања све земље под собом и назва се великим жупаном. Исте године роди

*) Овај чланак говорио је г. писац о св. Сави у учит. школи пакрачкој. — Ур

се Немањи најмлађи син Растко, потоњи св. Сава. Одгајивши своје синове у духу православне цркве, гледаше да их приучи владању у тада врло незгодним вјерским приликама, јер тада три вјере у Срба, православље, римска и богумилска вјера сатираху се међу собом и много уђаху јединству народном. Стевану и Вукану, синовима својим даде овеће дијелове земље, да управљају њима а најмлађег Растка задржа код себе на двору до петнаесте му године. Кад Растко ступи у шеснаесту годину, даде и њему Немања један комадић земље, да њоме управља а овамо га не пушташе од себе, јер бјеше њега одредио за свог наслѣдника на престолу великожупанском. Но сва тежња родитељска, да од Растка начини владара оста безуспјешна, јер Растко чим би уграбио мало времена, одлазио би у цркву, разговарао би се са свештеницима и читао би свете књиге. У то, кад је Растку било 18 година, дођу на двор Немањин неки монаси светогорци, међу њима један Рус, да запресе милостињу за осиромашене манастире. Немања их дарива краљевским даром а Растко узе на се, да их угости. За вријеме гозбе калуђер Рус на жељу Расткову приповиједаше о животу светогораца монаха. То Растку тако омили, да у себи одлучи, да с њима кришом побегне у Свету Гору. Ту своју жељу рече тајно монаху. Уплашени монах почне га свим силама одвраћати, да се кани тога, али кад Растко не попусти, он попусти и одреди мјесто, гдје ће их Растко наћи. Кад Немања отпусти монахе, Растко се опреми као да ће у лов и Немања не слутећи ништа пусти га. У лову завара Растко траг те се изгуби од своје пратње и странпутицом одјури на мјесто, гдје га монаси чекаху па с њима отиде у Свету Гору у манастир св. Пантелејмона. Пратња Расткова после тродневног узалудног тражења врати се натраг и чекаше суд Немањин. Но Немања им не учини ништа јер се бјеше одмах јаду досјетио. Брже боље пошље једног војводу и неколико племића, да врате Растка. Војвода стигне Растка тек у манастиру. Кад Растко, видје да је дошао војвода по њега изађе преда њ и замоли га, да остави калуђере на миру, јер је он сам хтео с њима ићи и обећа му да ће се сутра дан вратити с њим натраг оцу. Међутијем замоли Растко игумана те га овај преко ноћ постриже за монаха. Сјутра дан изађе Растко сад већ Сава у монашкој ризи пред војводу и преда му своје дотадашње одијело и косу у марами те га намоли, да се врати натраг и однесе обоје оцу његову с писменом, у ком их мољаше за опроштење. Ожалошћени људи

www.unilib.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Немањини врате се натраг и испоруче поруку Савину. Цео двор бјеше тада у жалости, али напoкoн увидје Немања, да то бјеше Божја воља и престаде тужити него сваки час шиљаше Сави богате даре. Дoтлe је Савa по савјету прoтe aтoнскoг oтишаo у манастир Вaтoпeд, гдe сe учиo и у њeму пoслe примиo хирoтoнију. Мeђутијeм је мајкa Савинa Аnа тужилa зa њим и тежилa, дa гa види и јoш јeднoм у старe свoјe дaнe зaгрли. Истo тaкo бјeшe и старoмe Нeмaњи. Нaпoшљeткy гoд. 1195. сaзвa Нeмaњa сaбoр и oдрeчe сe прeстoлa пa у цркви св. aпoстoлa Пeтрa и Пaвлa прeдaдe великoжупaнскy влaст нaјстaријeму синy Стeфaнy a сaм oдe у манастир Студeницy, кoју сaгрaди зa „краснy славнy мајци зaдужбинy.“ Ту сe пoкaлуђeри и дoби имe Симeoн. Истo сe тaкo зaкaлуђeри зa љубaв синa и жeнa му Аnа тe дoби имe Аnастасијa. Двијe гoдинe oстaшe стaрци у Студeници пa сe крeнушe, дa видe синa. Нo нe би oбoмa сyђeнo. Oстaрјeлa мајкa Савинa, кoјa зa тe двијe гoдинe нeпрeстaнo пoбoљeвaшe, рaзбoлe сe и умријe, нe дoчeкaвши, дa пoшљeдњи пyт види нaјмилијeг јoј синa. Стaрaц Симeoн дoђe у Свeтy Гoрy и сa синoм Сaвoм дивнo укрaси манастир Вaтoпeд. 1198. г. измoлe oбa oд грчкoгa цaрa Aлeкcијa Кoмнeнa зeмљиштe дa зидaјy манастир. Цaр им испуни жeљy. Нa дoбивeнoм зeмљиштy бeхy рyшeвинe стaрoг мaнaстирa Хeлaнтирa, пoдигнyт oд визaнтијскoг цaрa Кoнстaнтинa Пoгoнaтa 676. нa мјeстy стaрoг нeзнaбoшкoг хрaмa Тирy хeлaнскoмe, кoји је пoдигao јoш Кeрксeс крaљ Пeрзијски.

И сaгрaди Симeoн

„Бјeл' Вилиндар нa сред Гoрe Свeтe
Краснy славнy сeби зaдужбинy“.

Уз манастир Хиландар дoбишe јoш и зeмљиштe сyсeднoг oпyстјeлoг и рaзoрeнoг мaнaстирa Изипa. Сaгрaдивши сeби „вјeчнy кyћy нa oвoмe свјeтy“ умрe велики Нeмaњa у нaручјaмa свoгa синa Сaвe 1199. г. Св. пoслaвнa црквa чини му спoмeн 13. фeбруaрa пoд имeнoм св. Симeoнa мирoтoчивoг, јeр је из тијeлa њeгoвa нa гoдинy дaнa пoслијe смрти му пoтeклo мирисaвo мирo.

(Свршићe сe.)

НЕКРОЛОГ. *)

† Дeсимиркa Калићa.

У нeдeљy 16. (28.) фeбруaрa у 4 сaхaтa пo пoднe, кyцнy звoнo сa кyлe св. Ђурђeвeкoг хрaмa и oглaси смрт ћeркe, јeдиницe врлo увaжeнoг

*) Из увaжeњa прeмa нaшeм пoштoвaнoм сaрaдникy и врeднoм нaстaвникy учитeљскe шкoлe г. пoф. Мити Калићy, дoносимo oвaј oпширaн нeкрoлoг. Ур.

госп. Димитрија Калића, професора на мушком приправничком заводу у Сомбору.

Покојна Десимирка родила се у Новоме Саду, у недељу 14. (26.) јула 1885. г. у кући Ђорђа плем. Стратимировића, Кулпинског; на како је од рођења све док није пошла ногом, била веома слаба, то је отац непрестано изводио на свеж ваздух и крепио снажном храном, само да телесно ојача. Дорастивши за школу, доби она прву наставу за I. српски основни разред у Сомбору, од гђе Виде Вукадиновићеве — сада такођер покојне, а онда приправнице ср. учит. школе, која је приватно код куће учила. II. разред учила је по године редовно, а за тим приватно од гђе Данице Јовановићеве приправнице, а сада удате Борђошке; трећи такођер приватно од гђе Маре Старчевићеве, која јој остаде учитељица и онда, кад је Десимирка и четврти разред срп. основне школе редовно, а први срп. више девојачке школе приватно учила. Показујући велику вољу за учење страних језика, измоли у родитеља дозволу, да може годину, две дана полазити завод калуђерица у Сомбору тим пре, што су готово сва женска деца срп. интелигенције у то доба, тај завод посећивала. Научивши брзо мађарски и немачки, Десимирка напредоваше и у наукама, од којих јој најмилији предмети бејашу; земљопис, историја, јестаственица а нарочито рачун. Како је још као дететом показивала дар за музиком и имала пријатан и јак глас, то је родитељи у једанаестој години, дадоше, да учи гласовир, у чему је, по уверењу самога учитеља јој, професора музике Љубинског на његово изненађење врло леп успех показивала. Но Десимирка се не развијаше само душевно, можда на штету свог телесног здравља; напротив она је на очиглед расла у висину и у ширину таком наглошћу, да је својим добом од једанаест година и шест месеци изгледала као да јој је 14 или 15 година. Од рођења па до смрти своје не бејаше болесна ни два дана, да би у постељи лежати морала; већ вавек весела, вавек чила и снажна певала, играла се и шалила, да је била пуна кућа од ње. Најмилија игра беше јој терање обруча по улици и перивоју сомборском, где су је сви посетиоци добро познавали.

На св. Јована ове године, као на дан крсна имена очева а и свога, послуживаше најслужније, све приправнике и приправнице, којих бејаше пуна соба дупком. Ни једно крсно име нису јој родитељи у таком весељу и срећи провели, као ово и не слутећи ништа о удару, који ће да их снађе. Десимирка, која беше после тога читав месец дана здрава и расположена, потужи се изненада на главобољу и како 4. (16.) фебруара у постељу леже, више из ње и не устаде, докле 16. (28.) фебруара, у недељу у три четврти на један час по подне своју невину, анђелску душу не испусти. — Покојница умре од неизлечиве болести: запалења моздане марамице „Meningitis basilaris,“ коју је рођењем на овај свет донела. — Десимирку још као ново рођенче опевао је њен отац у Стражилову од 1885/86. у песмицама под насловом: „Десимирчад“. Покојница беше дете умиљато, учтиво и шаљиво, чија примедба као варница севну и човека изненади. Срца бејаше племенита и милостива; јер ни једног сирмаха не одби а да му из своје штедионице по штогод не удели. Своје лутке, сиграчке и слике пораздавала је својим другарицама. Била је богомољка, која је врло радо, кадкад и крадом у цркву ишла и

Богу се молила. Скоро пред саму смрт љубила је и миловала оца и матер не би ли им улила наде, да ће зацело оздравити. Но све бадава, немилостива смрт осујети јој невинне мисли, отрже је из наручја родитељског на преголему тугу и жалост њихову.

Покојница је сахрањена уз највеће саучешће. У понедељак 17. (29.) фебруара у 3 часа по подне испустише се сви питомци и питомице учитељских школа овдашњих, обучени у црнеме руху да испрате покојницу до вечите куће и тиме одаду знаке саучешћа у тузи свог ожалошћеног учитеља. — Док су прва три разреда обојих завода отишли у реду са својим наставницима до куће покојничине, да је допрате до св. Ђурђевског храма, где ће се опело одржати, догле су ученици и ученице IV-ог, кас најстаријег разреда, дочекали спровод на кору, и чим покојницу у храм унесоше, а они складно и анђеоски запоју: „Свјати Боже.“ — При опелу чиновјејствоваху господа јереји: Милутић Гавриловић и Ж. Поповић и госп. ђакон Ђ. Павковић, а приправничка омладина са кора одговараше милозвучно на поједина јектенија. После еванђеља на опелу изговорио је г. Душан Живић уч. припр. III. год. дирљиву, опроштајну беседу пред многобројним, испуљеним светом, на коју многима грунуше сузе из очију. — По свршеном опелу крене се спровод успешком гробљу. Пред кивотом иђаху два приправника а поред њих са обе стране по једна приправница у црнини, носећи венце, које покојници питомци оба завода на кивот положише; поред кивота и с' једне и с' друге стране ношаху шест приправника запаљене буктиње, а за кивотом ишли су тужни родитељи са својом родбином и другим испуљеним светом. — Све до гроба испратила ју је и мушка приправничка омладина са својим наставницима и и њене саученице из завода калуђерица, па је онде предадоше мајци земљи, да у њеним недрима борави вечити савак. — Бог да је прости! Вечна јој успомена!

Д. Ж.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Заклада за учитељску мировину у Митровици. Из поузданог извора дознајемо, да је госпођа Анастасија Ђуковчева (Ђуковац) удовица у Митровици, још 1894. године посредством даровног уговора правосл. српској црквеној општини у Митровици све своје непокретно имање под бр. 364. у митровачкој грунтовници забележено преписала на црквену општину митровачку с правом доживотнога уживања. После смрти дароватељкине има се то имање употребити у корист мировине српских вероисповедних учитеља митровачких. Према томе дужна је поменута општина у гореозначено време основати закладу мировинску за учитеље своје под насловом: „Мировински фонд Косте и Насте Ђуковац“, и са овим имањем засебно руковати, поред већ постојећег школског фонда свог од 25.000 фор. Као што је читаоцима „Школског Листа“ познато, црквена општина у Осеку прва је основала мировински фонд за своје учитеље. А ево сада то се намерава чинити и у Митровици. Желити је, да богата земунска општина следеује овом лепом примеру горњих општина, па да и она што скорије оснује мировинску закладу за своје учитеље.

Нова добротворка приправничке младежи. За спомен своја рано преминула два сина завештала је једна побожна и родољубива госпођа у Сомбору у својој опоручи главницу од 4000 фор. а. вр., да из ње сваке године два сиромашна приправника и једна приправница у сомборској учитељској школи добијају годишњу припомоћ. Добротворна та госпођа и за живота свога потпомаже једну приправницу, и неће, да јој се име за живота обнародује. Законом ће у своје време руковати управа ерских народних фондова. Нека би се на ову добротворку угледали многи имућнији од ње Срби и Српкиње, па нека оснивају закладе за припомоћ ерских мушких и женских приправника на учитељским школама нашим; јер таква су нам добротворства сада баш најнужнија. В.

Дарови школама и учитељима. Његово Високопреосвештенство г. епископ пакрачки Мирон Николић имао је милост и ове године, школама у Сухомлаки и у Капелни у пакрачкој дијецези и ерској вероисповедној школи у Липову будимској дијецези „Школски Лист“ подарити. На овом великодушном дару изјављујемо у име обдарених школа захвалност високопреосвештеном добротвору народне просвете.

Дарови школама из закладе покојног архимандрита Стевана Михаловића. По смислу основнога писма покојног Стевана Михаловића бившег негда архимандрита Сенђурђског и мандатара горњокарловачке епархије, шаље се „Школски Лист“ на дар ове 1897. године ерској вероисповедној школи у Јасеновцу и у Костајници и комуналној ерској школи у Плашкоме у дијецези горњокарловачкој, и ерским вероисповедним школама у Бати, Ланчугу и Вемени у будимској дијецези.

Учитељска школа у Пакрацу. Пишу нам из Пакраца, да ће се скорим предузети реновирање зграде купљене за учитељску школу и конвикт уз њу у Пакрацу. Целога лета ће се зграда преудешавати и сушити, тако да ће се на јесен у њу моћи уселити завод и отворити конвикт. Поменута зграда је врло велика: 37 метара у дужину, 33 у ширину, а има приземље и један спрат. У приземљу ће бити школске дворане и све што се школе тиче, а у првом спрату биће спаваће собе за ђаке, заједничка трапезарија и једна велика дворана, дугачка 17 метара, за учење појања. То ће уједно бити и домаћа капела у којој ће се свршавати свакидање јутрење.

Број учитеља и учитељица у Хрватској. Године 1895. у Хрватско и Славонији на јавним вероисповедним, комуналним и приватним школама број учитеља износио је 2220, и то: 1477 учитеља и 743 учитељице. За школу обавезне деце пак било је 186,326, од тих су 111,107 мушких и 75,219 женских.

Поштовање учитеља. Бечко градско веће у седници својој од 8. ја нуара т. г. закључило је, да се бившем композитору и управитељу грађанске школе у Бечу Фрањи Маир-у определи почасни гроб у одељењу за исторично знамените личности.

Р А З Н О.

Дарови „Школског Листа“. Благородни господин Нестор пл. Миковић учитељ из Сентомаша, скупно нам је ове године много претплатника у цели,

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

да се из те претплате шаље „Шк. Лист“ на дар српским школама у Старој Србији и Македонији. — У идућем броју донећемо имена уважене г. г. претплатника с назначењем куда им се лист шаље. За сада топло благодаримо свима претплатницима и ревностном скупитељу уз жељу да се на њих сви родољубиви Срби угледају.

Јубилеуми у овој години. До сада су прослављени у овој години ови јубилеуми: Двестагодишњица династије Петровић-Његуша у Црној Гори; стогодишњица славног музичара Шуберта и четиристогодишњица чувеног друга Лутерова Филипа Меланхтона.

Исправак. На челу прошлог броја стоји: „За Јануар и Фебруар 1896.“ а треба: „За Јануар и Фебруар 1897.“; молимо поштоване читаоце, да изволе исту погрешку према овом поправити.

Исказ о добровољним прилозима приликом овогодишње приправничке беседе о св. Сави, због нагомиланог материјала остаје за идући број. Ур.

Тоило препоручујемо православним српским цркв. општинама слику: „СЕОБА СРБА“ од П. Јовановића у издању Петра Николића у Загребу, ради набављања за украс својих школа и других дворана.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Накладом књижаре Вел. Валожина у Београду изашла је „Зорица“, нова књига за децу, коју су удесили учитељи Јовић и Путниковић. У овој књизи има 63 слике, 15 песама, 51 прича и 22 ситнице; стаје 1 круну. Препоручујемо ову књигу пажњи родитеља и учитеља.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— У Приједору (Босна) тражи се учитељ. Плата је 500 фор. а. вр., стан и огрев. Молбенице ваља слати председништву православне српске цркв. општине у Приједору до 25. јулија т. г.

— У Бечу се тражи чиновник за православно српску црквену општину. Плата му је 840 фор. а. вр. годишње. У дужност му спада вршити све послове општинске, водити перо у седницама, појати у цркви и по потреби предавати српски језик. Захтева се потпуно знање немачког језика у писму и говору. Првенство имају неочењени учитељи и свршени богослови. Молбенице се шаљу општинском председништву у Беч. (Wien, III. Veithgasse 3.)

Јавно дописивање.

Г. Б. Св. у В. Б Чланак ваш примили смо, и ући ће чим буде на реду, хвала вам!

Г. А. В, у Ж. Гледаћемо, да и онај други ваш чланак, што скорије уђе. И овом приликом захваљујемо вам на указаном пријатељству.

Молимо све пријатеље српске школе и просвете, да се претплате на наш лист, а такође и све дужнике наше опомињемо, да дугове своје код администрације намире.

Уредништво и администрација „Шк. Листа“.

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарница **БИТЕРМАНА И СИНА** у Сомбору.